

УДК 636.7.:351.713

Сергій ГАЙДУК,
*Департамент спеціалізованої підготовки
та кінологічного забезпечення
Державної фіскальної служби України, м. Хмельницький*

Сергій СЕРХОВЕЦЬ,
*кандидат педагогічних наук,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Б. Хмельницького, м. Хмельницький*

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ КІНОЛОГІЧНИХ КОМАНД ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО ТА ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

У статті подано результати аналізу спеціальної літератури щодо досвіду підготовки кінологічних команд під час здійснення митного та прикордонного контролю у Сполучених Штатах Америки. Розглянуто особливості оптимізації підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками для потреб правоохоронних органів, зокрема, Бюро митного і прикордонного контролю. Автори акцентують увагу на інтегративності змістової частини навчальної програми підготовки кінологічних команд та оптимізації навчальних закладів, які здійснюють підготовку інспекторів-кінологів.

Ключові слова: здійснення митного та прикордонного контролю, підготовка, кінологічні команди, Сполучені Штати Америки

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання захисту державних кордонів кожної країни, у тому числі шляхом здійснення

© Гайдук С., Серховець С.

митних та прикордонних формальностей, є актуальним та недостатньо дослідженим у сучасній науці. Забезпечення національної безпеки є однією з найважливіших функцій держави. Яскравим прикладом ефективного захисту національної безпеки країни є комплексне та узгоджене використання сил та засобів правоохоронних органів Сполучених Штатів Америки (далі – США). Зокрема, для протидії незаконному переміщенню через державний кордон в США наркотичних засобів, вибухових речовин та зброї залучають підготовлених офіцерів Бюро митного і прикордонного контролю (далі – СВР), а також інспекторів-кінологів зі службовими собаками (далі – кінологічні команди).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор дозволяють зробити висновок про те, що вивчення питання щодо позитивного досвіду підготовки кінологічних команд провідних держав світу, не часто попадало у поле зору сучасних дослідників. Окремі аспекти окресленої проблеми, знаходимо у працях І. Бережнюка [1–2], О. Винограда та І. Дворніченої [3], О. Корнійчук та С. Гайдука [4], С. Таранової [5], С. Серховця [6], В. Ченцова [7].

Проте, досі поза увагою дослідників залишаються важливі аспекти впровадження до вітчизняної системи підготовки кінологічних команд позитивного досвіду підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками під час здійснення митного та прикордонного контролю у США.

Мета статті – розкриття досвіду підготовки кінологічних команд під час здійснення митного та прикордонного контролю у США.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати аналізу спеціальної літератури, а також власного досвіду, дозволяють констатувати, що СВР є яскравим прикладом ефективної організації роботи щодо підготовки та використання наявних сил та засобів у структурі Департаменту внутрішньої безпеки США [8–11]. Вирішальним фактором на шляху до створення СВР стали теракти 11 вересня 2001 року в США. 1 березня 2003 року було утворено СВР за рахунок реорганізації митних та прикордонних служб США шляхом їх інтегрування. Тоді ж відбулася і загальна реорганізація СВР як державного органу, що

забезпечило реалізацію економічної та правоохоронної функцій, захист національних інтересів США.

СВР є одним із найбільших федеральних правоохоронних органів США, основними функціями якого є питання пов'язані з регулюванням та спрощенням міжнародної політики, збором митних платежів та врегулюванням базових положень, у тому числі і тих, що стосуються виконання законів торгівлі, міграції та боротьби з незаконним переміщенням наркотичних засобів. СВР тісно співпрацює з імміграційною та митною поліцією США, яка розслідує діяльність кримінальних та терористичних організацій, що становлять загрозу не лише безпеці кордонів, але й країні в цілому, а також забезпечує захист аграрних та економічних інтересів США, американського бізнесу, інтелектуальної власності. У структурі СВР працює понад 63000 співробітників (станом на 2016 рік), включаючи службовців, агентів прикордонного патрулювання, пілотів, торговельних спеціалістів, обслуговуючий персонал та інспекторів-кінологів. Із них понад 20000 здійснюють огляд пасажирів, більше 19000 співробітників забезпечують патрулювання кордонів США з Мексикою і Канадою, більше 2200 співробітників є фахівцями в галузі сільського господарства. Існує 327 офіційно визначених пунктів в'їзду та 14 пунктів попереднього оформлення в Канаді, Ірландії та Карибському басейні. З 2002 року в межах ініціативи "безпека контейнерів" (Container Security Initiative) СВР співпрацює з партнерами країн-відправників контейнерів для ідентифікації та моніторингу контейнерів, які становлять ризик ще в порту відправлення, до того, як вони будуть завантажені на судна, які перетинатимуть державний кордон США. Ініціатива "безпека контейнерів" втілена у 20 з 58 найбільших портів світу, що здійснюють контейнерні перевезення до США.

До охорони кордонів країни СВР залучає кінологічні команди, кількість яких, порівняно з іншими федеральними службами правоохоронними органами, є найбільшою у країні. Для ефективної протидії незаконному переміщенню наркотичних засобів та зброї кінологічними командами, насамперед, укомплектувало прикордонні підрозділи. Кінологічні команди працюють у 73 комерційних портах та 74 пунктах (станціях) прикордонного патрулювання на території країни.

Однак, такому масовому використанню кінологічних команд передувала довга та клопітка праця щодо їх підготовки. Так, у 1986 році зростання зовнішньої загрози для США та вилучення великих обсягів наркотичних засобів обумовило створення кінологічного навчального центру у м. Ель-Пасо [8], що сприяло прийняттю рішення щодо підготовки інспекторів-кінологів зі спеціальними собаками для пошуку людей та наркотичних засобів. Зазначена підготовка чотирьох кінологічних команд здійснювалася у рамках пілотної програми у Global Training Academy (навчальна академія), розташованій в Сан-Антоніо (штат Техас). Перші чотири кінологічні були підготовлені до пошуку та виявлення прихованих людей, героїну, кокаїну, метамфетаміну та марихуани. З 18 квітня 1987 року кінологічні команди вперше заступили на службу з охорони кордону. Результатом службової діяльності кінологічних команд протягом перших п'яти місяців стало виявлення численних прихованих груп нелегалів та вилучення наркотичних засобів на суму понад 150 млн доларів США. Реалізація прикордонною службою пілотної програми до кінця 1988 року забезпечила підготовку ще 75 додаткових кінологічних команд.

У березні 1993 року Національним кінологічним фондом прикордонної служби США розпочато перший інструкторський курс, де протягом року здійснили підготовку одинадцяти інструкторів-кінологів та шести кінологічних команд. На той час прикордонна служба нараховувала 152 кінологічні команди та дев'ять інструкторів-кінологів. В основу підготовки були покладені європейські стандарти підготовки спеціальних собак.

З другої половини 1969 року свою історію розпочинає кінологічний центр у м. Фронт-Роял, який на той час підпорядковувався митній службі США [9]. Саме 1 квітня 1970 року є днем створення центру, тоді ж розпочалася реалізація програми підготовки кінологічних команд. У липні 1974 року кінологічний центр, який на той час здійснював підготовку інспекторів-кінологів зі службовими собаками для пошуку наркотичних засобів, був передислокований до м. Фронт-Роял (штат Вірджинія).

На рівні Конгресу у 1991 році було схвалено фінансовий план щодо поліпшення інфраструктури об'єкта. У 1993 році розпочато

будівництво нового розплідника розрахованого у перспективі на утримання 100 службових собак. До програми навчання внесено питання щодо підготовки службових собак до пошуку наркотичних засобів, грошових банкнот, зброї та вибухових речовин.

З утворенням СВР виникла потреба у розробці спеціальної кінологічної програми підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками для СВР, яка в подальшому і була реалізована. Програма підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками кінологічного центру у м. Ель-Пасо колишньої прикордонної служби США (Canine Center El Paso) була об'єднана з аналогічною програмою кінологічного центру у м. Фронт-Роял (Canine Center Front Royal) колишньої митної служби США 1 жовтня 2009 року. На їх основі була розроблена комплексна (інтегративна) навчальна кінологічна програма, що поєднала найкращий досвід та практику підготовки кінологічних команд з дотриманням вимог СВР. Оптимізація структури та змісту підготовки інспекторів-кінологів у системі СВР була здійснена шляхом внесення кількісних і якісних змін до програми викладання дисциплін кінологічного спрямування з метою модернізації процесу навчання та поліпшення очікуваних результатів підготовки зазначеної категорії фахівців.

Методичним забезпеченням програми стало створення двох веб-сайтів для підготовки інспекторів-кінологів на базі програмного забезпечення кінологічних центрів у містах Ель-Пасо і Фронт-Роял, що є основними підрозділами фахової підготовки зазначеної категорії фахівців.

Набутий досвід з підготовки кінологічних команд СВР переймають митники та прикордонники із інших країн. Не стала винятком і Україна. Зокрема, з 1 по 19 жовтня 2012 року відбувся ознайомчий візит до США представників Департаменту спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення Державної фіскальної служби України, кінологічного відділу Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України, кафедри кінології Національної академії Державної прикордонної служби України. Метою візиту була участь у Програмі міжнародних відвідувачів-лідерів "Роль кінологічних підрозділів у питанні протидії обігу наркотиків", яку проводила організація "Уорлд Лернінг" за сприяння

Державного департаменту США. Програмою передбачалося ознайомлення з роботою кінологічних підрозділів та навчальних кінологічних центрів декількох правоохоронних органів США, обмін досвідом з фахівцями цих закладів щодо підготовки інспекторів-кінологів та використання службових собак, обговорення сучасних методів роботи з відбору, навчання та використання кінологічних команд, ознайомлення з функціями фахових об'єднань та наукових працівників у контексті покращення змістовної частини програм підготовки для собак-детекторів. Зокрема, 10–13 жовтня 2012 року відбулась зустріч з представниками кінологічного центру у м. Ель-Пасо. Представники цього навчального центру здійснили короткий огляд кінологічної програми і розкрили особливості використання передових педагогічних методів під час підготовки кінологічних команд. В рамках Програми українські спеціалісти ознайомилися з особливостями підготовки кінологічних команд. Одночасно були обговорені передові методи роботи щодо відбору, навчання і догляду за собаками-детекторами, забезпечення послідовності у навчанні та вимог до їх сертифікації у системі СВР. Поїздка до центру в Ель-Пасо привернула увагу українських колег щодо досвіду у підборі та навчанні співробітників, підготовці собак-детекторів до пошуку грошових банкнот.

Отриманий досвід з практики підготовки та використання кінологічних команд імплементовано до програми підготовки кінологічних команд органів Державної фіскальної служби та Державної прикордонної служби України. Так, працівниками Департаменту спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення Державної фіскальної служби України розроблено методичні рекомендації щодо привчання службових собак до пошуку грошових банкнот [12], яка у 2013 році була успішно апробована під час підготовки кінологічної команди Одеської митниці Державної фіскальної служби України.

Разом з тим, науково-педагогічними працівниками кафедри кінології Національної академії Державної прикордонної служби України з урахуванням особливостей підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками до пошуку вибухових речовин зброї

та боєприпасів у США удосконалено методику такої підготовки зазначеної категорії фахівців у системі прикордонного відомства за рахунок оптимізації структури та змісту підготовки майбутніх офіцерів правоохоронних органів до кінологічного забезпечення оперативно-службової діяльності.

Висновок. Особливостями підготовки кінологічних команд під час здійснення митного та прикордонного контролю у США є оптимізація освітнього процесу зазначеної категорії фахівців, що полягає у створенні єдиної уніфікованої програми підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками у системі СВР, реалізація якої здійснюється у двох кінологічних центрах. Зазначена програма визнана однією з кращих програм підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками у світі. Це дозволяє здійснювати підготовку кінологічних команд для окремих правоохоронних органів США та іноземних держав.

Успішна інтеграція підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками, дозволила отримати однакову навчальну філософію та методологію щодо підготовки кінологічних команд, результатом чого стало створення дієвої та ефективної системи використання кінологічних підрозділів у протидії незаконному переміщенню наркотичних засобів, вибухових речовин зброї та боєприпасів через державний кордон.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку є розкриття особливостей підготовки кінологічних команд для пошуку представників дикої флори та фауни з урахуванням досвіду СВР.

Список використаної літератури

1. Бережнюк І. Г. Особливості управління митною службою Сполучених Штатів Америки / І. Г. Бережнюк // Економічна безпека держави в умовах інтеграції до світового співтовариства : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2005. – С. 141–142
2. Бережнюк І. Г. Організаційно-управлінські системи розвитку персоналу зарубіжних митних органів / І. Г. Бережнюк // Вісник Академії митної служби України. – 2006. – № 4. – С. 115–119.
3. Виноград О. В. Особливості формування спеціальних знань інспекторів-кінологів при здійсненні Державної митної справи / О. В. Виноград,

І. М. Дворнічена // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2014. – Вип. 4. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnads_2014_4_6

4. Корнійчук О. О. Професійна підготовка кінологічних команд митних органів митного союзу Російської Федерації, Республіки Білорусь та Республіки Казахстан / О. О. Корнійчук, С. В. Гайдук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2014. – Вип. 4. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnads_2014_4_8

5. Таранова С. В. Особливості функціонування митної служби США [Електронний ресурс] / С. В. Таранова. – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2010-01/10tsvmss.pdf>

6. Серховець С. В. Теоретичне обґрунтування авторської програми підготовки майбутніх офіцерів правоохоронних органів до кінологічного забезпечення оперативно-службової діяльності / Сергій Володимирович Серховець // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні та психологічні науки / [голов. ред. О. В. Діденко]. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2015. – № 1(74). – С. 214–226.

7. Ченцов В. В. Досвід модернізації митної служби США та можливості його імплементації в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Ченцов. – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/ChentsovStat.pdf>

8. Canine Center El Paso History [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.cbp.gov/border-security/along-us-borders/canine-program/history-3>

9. Canine Center Front Royal. – [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.cbp.gov/border-security/along-us-borders/canine-program/history-3>

10. Canine Program. – [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.cbp.gov/border-security/along-us-borders/canine-program>

11. Official website of the Department of Homeland Security. U.S. Customs and Border Protection. CBP Through the Years [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.cbp.gov/about/history>

12. Гайдук С. В. Методика привчання службових собак до пошуку грошових банкнот (долари, євро, гривня тощо) / С. В. Гайдук. – Хмельницький, 2013. – 52 с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Богданюк О. Д.

Гайдук С. В., Серховец С. В. **Опыт подготовки кинологических команд во время осуществления таможенного и пограничного контроля в Соединенных Штатах Америки**

В статье представлены результаты анализа специальной литературы относительно опыта подготовки кинологических команд во время осуществления таможенного и пограничного контроля в Соединенных Штатах Америки. Рассмотрены особенности оптимизации подготовки инспекторов-кинологов со служебными собаками для потребностей правоохранительных органов, в частности, Бюро таможенного и пограничного контроля. Авторы акцентируют внимание на интегрированности содержательной части учебной программы подготовки кинологических команд и оптимизации учебных заведений, которые осуществляют подготовку кинологов.

Ключевые слова: *осуществления таможенного и пограничного контроля, подготовка, кинологические команды, Соединенные Штаты Америки*

Gaiduk S., Serhovets S. **Experience Within the Training of Canine Teams During Customs and Border Control in the United States of America**

The article presents the results of the analysis of special literature on the experience of the training of canine teams during the customs and border control in the United States of America.

The change in the system of training of canine inspectors with service dogs concerning the reformation of the Customs and Border Guard Service of the United States of America to the Bureau of Customs and Border Control strongly suggests that increasing the effectiveness of the formation of theoretical knowledge of future canine teams in the context of canine support, as well as improvement of skills of professional activity practical tasks effective solution, is possible in case of determining the optimal structure and content of the training of the that category of servicemen.

The researchers have examined the peculiarities of optimizing the training of canine inspectors with service dogs for the needs of law

enforcement agencies, in particular, the Bureau of Customs and Border Control. The article focuses on the integrity of the content part of the curriculum for the canine teams training and the optimization of educational institutions that train the canine inspectors.

Successful integration of training programs for canine inspectors with service dogs allowed for the same educational philosophy and methodology for the training of canine teams, which resulted in the creation of an efficient and effective system of use of canine divisions in counteracting the illegal movement of narcotic drugs, explosives, weapons and ammunition across the state border.

The gained experience from the practice of canine teams training and using is implemented in the program of canine teams training of the bodies of the State Fiscal Service and the State Border Guard Service of Ukraine through the development of methodological recommendations on the training of service dogs for the search for cash bills and the introduction of changes and additions to the educational process in the context of canine support (the structure and content optimization within the training of future law enforcement officers to the canine support of the operational and service activities).

Keywords: *customs and border control, training, canine teams, the United States of America*